

บทคัดย่อ

ประเด็นคำถามหลักของการวิจัยเรื่องนี้เป็นการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษาว่ามีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับบุคคลและระดับชุมชนอย่างไร ทั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ศึกษาใน 6 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สงขลา และนราธิวาส โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านรวม 48 ชุมชน และหัวหน้าครอบครัวอีก 960 ตัวอย่าง เป็นการสำรวจในภาคสนาม

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้พบว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประชาชนได้รับผลประโยชน์โดยตรงปรากฏเด่นชัด ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย และพบว่าโครงการพัฒนาฯ อื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับและลักษณะการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งของบุคคลและของชุมชน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น จากการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาฯ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ (ช่วงปี 2536 - 2539) แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์แล้ว (ปี 2540 เป็นต้นมา) ประชาชนจำนวนมากต้องประสบกับปัญหาเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ คือ ค่าครองชีพสูง การว่างงาน การที่มีรายได้ลดลงและต้องเป็นหนี้เพิ่มขึ้น

ประชาชนและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่รับรู้เรื่องวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศและมีความเข้าใจว่าทำความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนรับรู้เรื่องการกู้เงินที่ต้องทำตามแนวนโยบาย IMF ซึ่งมีผลกระทบต่อชาวบ้านและเศรษฐกิจชุมชนอย่างมาก

การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านด้วยการใช้กรอบการพัฒนาแบบยั่งยืน